

- N.B. : (1) Answer any **four** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

- Q.1. Write a note on the various frameworks to the study of state politics.
- Q.2. Discuss the inter-state river water disputes and their impact on state politics.
- Q.3. Explain the structure and the functions of state legislature in Indian states.
- Q.4. Examine the nature of the peasant movements in the 1980s in different States of India and its impact on state politics.
- Q.5. Trace the development of coalition politics in Indian states.
- Q.6. Discuss with examples the role of religion in state politics.
- Q.7. Write a note on the significance of the 73rd and 74th constitutional amendments and its impact on state politics.
- Q.8. Identify the factors responsible for uneven development in Indian states and its impact on the federal polity.
-

[TURN OVER

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. घटकराज्यांच्या राजकारणाच्या अभ्यासाविषयीच्या विविध चौकटींवर टीप लिहा.
२. आंतरराज्यीय नदी जल विवाद आणि त्याच्या घटकराज्यांच्या राजकारणावरील परिणामाची चर्चा करा.
३. भारतातील घटकराज्यांमधील राज्य विधिमंडळाची रचना तसेच कार्ये स्पष्ट करा.
४. १९८० च्या दशकातील भारताच्या विविध घटकराज्यांमधील शेतकरी चळवळींचे स्वरूप आणि त्याच्या घटकराज्यांच्या राजकारणावरील परिणामाचे परीक्षण करा.
५. भारतातील घटकराज्यांमधील आघाडीच्या राजकारणाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
६. घटकराज्यांच्या राजकारणामधील धर्माच्या भूमिकेची उदाहरणांसह चर्चा करा.
७. ७३ व्या आणि ७४ व्या घटनादुरुस्त्यांचे महत्त्व आणि त्याचा घटकराज्यांच्या राजकारणावरील परिणाम यावर टीप लिहा.
८. भारतातील घटकराज्यांमधील असमान विकासास कारणीभूत असणारे घटक सांगून त्याचा संघराज्यीय राजकारणावरील परिणाम स्पष्ट करा.

MA. Pol. I & II Political Group. (1)
Political Theory.

N.B. : (1) Answer any **four** questions.

(2) All questions carry **equal** marks.

1. Examine the Normative and Institutional Approaches to Political Theory.
2. What do you understand by Power ? What are the sources of Authority ?
3. Examine Robert Nozick's theory of justice.
4. Write an essay on Ethnicity and Citizenship.
5. What is the difference between the Procedural and Substantive theories of Democracy ?
6. Describe the Gandhian notion of non-violence. Explain various techniques of non-violent action.
7. Examine briefly the various approaches to Development.
8. Write short notes on any **two** of the following :-
 - (a) Behavioural Approach
 - (b) Elitist theory of the State
 - (c) Neo-Liberalism
 - (d) Multiculturalism.

[TURN OVER]

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. राजकीय सिध्दांताच्या मूल्यात्मक आणि संस्थात्मक दृष्टिकोणाचे परीक्षण करा.
२. सत्तेबाबतचे तुमचे आकलन काय आहे ? अधिसत्तेचे स्रोत कोणते आहेत ?
३. रॉबर्ट नोझिक यांच्या न्यायविषयक सिध्दांताचे परीक्षण करा.
४. वांशिकता आणि नागरिकत्व यावर एक निबंध लिहा.
५. लोकशाहीच्या कार्यपद्धतीयुक्त आणि सबळ सिध्दांतामधील फरक कोणता ?
६. अहिंसेची गांधीवादी संकल्पना विशद करा. अहिंसावादी कृतीचे विविध तंत्र स्पष्ट करा.
७. विकासाच्या विविध दृष्टिकोणाचे थोडक्यात परीक्षण करा.
८. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 (अ) वर्तणुकवादी सिध्दांत
 (ब) राज्याचा अभिजनवादी सिध्दांत
 (क) नवउदारमतवाद
 (ड) बहुसांस्कृतिकवाद.

M.A. Part I & II) Politics Group C Gr (H)
Urban Studies Paper III

21 : 1st half.13-AM(s)

Con. 6162-13.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

27/4/13

- N.B. : (1) Attempt any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Examine the main issues related to Urban Policy in India.
2. Explain in brief the essential features of the 10th and the 11th Five Year Plans.
3. Evaluate the role of State Government in Urban policies in India.
4. Examine the causes and consequences of Urban Poverty in India.
5. What is the role Civil Society in Urban Development ?
6. Write an essay of the Politics of Violence and Urban Crime in India.
7. What are the different types Disaster Management in Urban Areas ?
8. Write short notes on any **two** of the following :—
 - (a) JNNURM
 - (b) Migration
 - (c) People's Participation
 - (d) Informal Sector.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. भारतातील नागरी धोरणविषयक विविध प्रश्नांची चर्चा करा.
२. दहाव्या आणि अकराव्या पंचवार्षिक योजनांच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची थोडक्यात चर्चा करा.
३. शहरी (नागरी) धोरणांतील राज्य सरकारच्या भूमिकेची चर्चा करा.
४. शहरी दारिद्र्याची कारणे व परिणाम यांचे परीक्षण करा.
५. शहरी विकासात नागरी समाजाची काय भूमिका असते ?
६. हिंसेचे राजकारण आणि शहरी गुन्हे यावर निबंध लिहा.
७. शहरी भागांतील आपत्ती व्यवस्थापनाचे विविध मार्ग कोणते ?
८. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :-
 - (अ) जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय नागरी पुनर्निर्माण अभियान (JNNURM)
 - (ब) स्थलांतर
 - (क) लोकसहभाग
 - (ड) असंगठित क्षेत्र.

- N.B.** (1) Attempt any **four** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Examine the salient features of New Public Management.
2. Explain the Traditional Approach to the study of Public Administration
3. Critically examine the main features of Public Choice theory?
4. Write an essay on Civil Service Reforms.
5. Explain the formulation and execution of Budget.
6. Examine critically the impact of Structural Adjustment Programmes on the Social Section.
7. Examine the role of Ethics and Values in use of information technology.
8. Write Short notes on any two of the following:
 - a) Max Weber's concept of Bureaucracy.
 - b) Delegated Legislation
 - c) Public Sector Enterprises
 - d) People's Participation in Administration.

वि. सू. - कोणतेही चार प्रश्न सोडवा

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. नविन सार्वजनिक व्यवस्थापनाच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.
2. लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा पारंपारिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
3. सार्वजनिक पर्याय सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण करा.
4. नोकरशाही सुधारणांसंबंधी निबंध लिहा.
5. अर्थसंकल्प तयार करण्याची आणि त्याच्या अंमलबजावणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
6. रचनात्मक सुधारणा कार्यक्रमांच्या सामाजिक प्रभावाचे टीकात्मक परिक्षण करा.
7. माहिती तंत्रज्ञानाच्या वापरातील नैतिकता आणि मूल्ये या विषयावर निबंध लिहा.
8. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.
 - a. मॅक्स वेबरची नोकरशाहीची संकल्पना
 - b. प्रदत्त विधीनियम
 - c. सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योग

(3 Hours)

[Total Marks]

415/13

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Discuss the nature and significance of the Fundamental Rights of the Indian Constitution.
2. Examine the Parliamentary system of India.
3. Examine the nature of India's Federal structure.
4. Discuss the reasons for the rise of the regional parties in the 60s and their growing importance.
5. Examine the role of caste and religion in Indian politics.
6. Trace in brief the changing nature of India's political economy from 1950 to present.
7. Analyse the threat of cross border terrorism to India's security.
8. Write notes on any **two** of the following :—
 - (a) The Telangana agitation
 - (b) Coalition Politics in India
 - (c) Criminalisation of Politics in India
 - (d) OBC Politics in the 80s.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण :)

StudentBounty.com

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. भारताच्या घटनेतील मूलभूत हक्कांचे स्वरूप व महत्त्व यांची चर्चा करा.
२. भारताच्या संसदीय पद्धतीचे विश्लेषण करा.
३. भारताच्या संघराज्य व्यवस्थेच्या स्वरूपाचे विवेचन करा.
४. ६०च्या दशकात झालेल्या प्रादेशिक पक्षांच्या उदयाची व त्यांच्या वाढत्या महत्त्वाची चर्चा करा.
५. भारतीय राजकारणातील जात आणि धर्म यांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
६. १९५० पासून आतापर्यंत बदलत गेलेल्या भारतीय राजकीय अर्थव्यवस्थेच्या स्वरूपाचा आढावा घ्या.
७. सीमापार दहशतवादाचा भारताच्या सुरक्षेला असणाऱ्या धोक्याचे विश्लेषण करा.
८. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
 - (अ) तेलंगण चळवळ
 - (ब) भारतातील आघाड्यांचे राजकारण
 - (क) भारतातील राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
 - (ड) ८०च्या दशकातील ओबीसी राजकारण.

- N.B. : (1) Attempt **all** questions.
(2) **Figures** in the **right** hand margin indicate **full** marks.

1. Give a brief life account of Al-mutnabbi and comment on his works. 20
OR
"Al-Mutnabbi is a great philosophical poet of Abbasid period". Comment.
2. Comment on the Literary attainments of Ilya Abu Madi. 20
OR
Write a critique on the Life and works of Ilya Abu Madi.
3. Translate and explain in **English** any **five** of the following verses :— 20

ملك الزمان بأرضه وسماؤه	(١) ان كان قد ملك القلوب فانه
قرنائه والسيف من اسمائه	(٢) الشمس من حسادة والنصر من
نحن نبت الرب وأنت الغمام	(٣) أين أزمعت أيهدد الهمام
تعبت في مرادها الاجسام	(٤) وإذا خانت النفوس كباراً
وتصغر في عين العظيم الغمام	(٥) تعظم في عين الصغير صغارها
وتعلم أي الساقين الغمام	(٦) هل الحدث الحمراء تعرف لونها
من العقول وما رد الذي ذهبها	(٧) عجبنا فاذهب ما أبقي الفراق لنا
مظلومة الرقيق في تشبيهه ضرباً	(٨) مظلومة القدي تشبيهه غصناً

[TURN OVER]

4. Translate and explain in **English** any **five** of the following :—

- (١) شاعر انفق الصبا من غرام إلى غرام
(٢) بالشقاء إلى طفا بين أهدابها الأوام
(٣) اسير في الروضة عند الضحى حيران كالمدلج في فدفد
(٤) صور من خضرة في نضرة فهي كالخود التي تمت حلاها
(٥) فلا زهر يارج في روضة ولاديك يصدق في مزبله
(٦) فذلك خطب يهول النفوس بصورة قبل أن يحمله
(٧) اني حلمت كأنما أنا سائر في روضة خلاصة غناء
(٨) فاذا ورأى في الحديقة نابح ضاوى المحاجر ضامرا الأحشاء

5. Write a critical appreciation of either **الصيف** or **قنبلة الفناء** 10

6. Translate in **English** (unseen) :— 10

- (١) لا تحسبن الموت موت البلى وإنما الموت سؤال الرجال
(٢) المرء يجمع وال ويظل يرقع والخطوب تمزق
(٣) فان قليل الحب بالعقل صالح وان كثير الحب بالجهل فاسد
(٤) عليك بحسن الصبر في كل حاجة فما صابر فيما يروم بنادم

Con. 6143-13.

(3 Hours)

[Total Marks : 25/4/13]

N.B. : (1) Answer any **four** questions.

(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. What events led to the end of the Cold War ? In what way has the international system changed after the end of the Cold War ?
2. Discuss the role and functions of the World Bank.
3. Explain and evaluate the Dependency theory of international politics.
4. Define the terms Balance of power and Collective security giving examples. Bring out the difference between the two.
5. What is diplomacy ? What are the functions of Diplomats ? Distinguish between old and new diplomacy.
6. What do you understand by globalisation ? What are its advantages and disadvantages ?
7. Explain the impact of global terrorism on contemporary international politics.
8. Trace the changing nature of Human Rights issues. How does it affect world politics ?

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. शीतयुद्धाच्या अंतास कारणीभूत झालेल्या घटना कोणत्या ? शीतयुद्ध संपल्यानंतर आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेत काय बदल झाले आहेत ?
२. जागतिक बँकेची भूमिका आणि कार्ये यांची चर्चा करा.
३. आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अवलंबित्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करून त्याचे मूल्यमापन करा.
४. सत्तासंतुलन आणि सामूहिक सुरक्षा या संकल्पना उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा. त्या दोहोंतील फरक मांडा.
५. राजनय म्हणजे काय ? राजनैतिक अधिकाऱ्यांची कार्ये कोणती ? जुन्या आणि नव्या राजनयातील फरक स्पष्ट करा.
६. जागतिकीकरण म्हणजे काय ? त्याचे फायदे-तोटे कोणते ?
७. जागतिकदहशतवादाचा समकालीन आंतरराष्ट्रीय राजकारणावरील परिणाम स्पष्ट करा.
८. मानवाधिकार संबंधीत प्रश्नांच्या बदलत्या स्वरूपाचा आढावा घ्या. त्यांचा जागतिक राजकारणावर कसा परिणाम होतो ?

Con. 6165-13.

Mr. A. Geography Part I & Part II

Politics Group II Sub Gr (B) Public Administration

Paper III - Public Policy

(3 Hours)

[Total Marks]

27/4/2013

StudentBounty.com

- N.B. :** (1) Answer any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Evaluate Pluralist and Corporatist approach to public policy.
2. Explain identifying problems, agenda setting and decision making as stages in public policy process.
3. Examine the role of international and transnational agencies in policy formulation.
4. Critically evaluate the role of interest groups and pressure groups in policy formulation.
5. Explain the major models of policy implementation.
6. Evaluate cost benefit analysis. Explain the various agencies that can evaluate policies.
7. Write a note on the economic policy of the Government of India.
8. Write short notes on any two of the following:
 - a) Political Science as a policy science
 - b) Models of decision making
 - c) Judiciary and policy formulation.
 - d) Comparative Public Policy.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

StudentBounty.com

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. सार्वजनिक धोरणाच्या बहुलवादी आणि निगमवादी दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन करा. २५
२. सार्वजनिक धोरण प्रक्रियेतील समस्या ओळख, विषयपत्रिका निश्चिती आणि निर्णयनिर्मिती हे टप्पे स्पष्ट करा. २५
३. धोरणनिर्मितीमधील आंतरराष्ट्रीय आणि आंतरखंडीय यंत्रणेच्या कार्यभागाचे परीक्षण करा. २५
४. धोरणनिर्मितीमधील हितसंबंधी गट आणि दबाव गट यांच्या कार्यभागाचे टीकात्मक परीक्षण करा. २५
५. धोरण अंमलबजावणीमधील प्रमुख प्रारूपे स्पष्ट करा. २५
६. किंमत-नफा विश्लेषणाचे मूल्यमापन करा. धोरणांचे मूल्यमापन करू शकणाऱ्या विविध यंत्रणा स्पष्ट करा. २५
७. भारत सरकारच्या आर्थिक धोरणाबाबत एक टीपण लिहा. २५
८. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- २५
 - (अ) राज्यशासन एक धोरण विज्ञान
 - (ब) निर्णयनिर्मितीची प्रारूपे
 - (क) न्यायमंडळ आणि धोरणानिर्मिती
 - (ड) तुलनात्मक सार्वजनिक धोरण.

Con. 6154-13.

(3 Hours)

[Total Marks]

2714113

N.B. : (1) Answer any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Elaborate the achievements and failures of the League of Nations.
2. Bring out the differences between the structures of the League and the UN. Explain the continuity maintained in the UN from the League legacy.
3. Examine the functions of the UN General Assembly. Reflect upon its changing role.
4. What is the role of the UN Secretary General? In what way has it changed since the end of the cold war?
5. Discuss the role of UNICEF and UNESCO.
6. What role does the UN play in the protection of Human Rights?
7. Examine the various disarmament treaties initiated by the UN and are in operation.
8. Trace the evolution of regional organisations with reference to EQ and ASEAN.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. राष्ट्रसंघाचे यशापयश विशद करा.
२. राष्ट्रसंघ आणि संयुक्त राष्ट्रे यांच्या संरचनेतील फरक अधोरेखित करा. संयुक्त राष्ट्रांनी राष्ट्रसंघाची परंपरा कशी पुढे चालवली आहे ते स्पष्ट करा.
३. संयुक्त राष्ट्रांच्या आमसभेच्या कार्याचे विवेचन करा. तिच्या बदलत्या भूमिकेवर प्रकाश टाका.
४. संयुक्त राष्ट्रांच्या महासचिवाची भूमिका काय आहे? शीतयुद्ध संपल्यानंतर त्यात काय बदल झाला आहे?
५. युनिसेफ आणि युनेस्को यांच्या कामाविषयी चर्चा करा.
६. मानवाधिकारांच्या संरक्षणामध्ये संयुक्त राष्ट्रे कोणती भूमिका बजावतात?
७. संयुक्त राष्ट्रांच्या पुढाकाराने तयार होऊन अमलात आलेल्या निःशस्त्रीकरण करारांची चर्चा करा.
८. युरोपीय युनियन आणि आसियानच्या संदर्भात क्षेत्रीय संघटनांच्या बदलत्या स्वरूपाचा आढावा घ्या.

-----5-----

M.A. (Part-I & II) Politics Group

ws-Con-2013-1

Con. 6150-13.

Sub Group (B) Public Paper -I- Indian

Administrative (3 Hours)

Administration Systems

Total Marks

Systems

26/4/13.

- N.B. : (1) Answer any **four** questions
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Describe the changing character of the Indian administration from the revenue state to welfare state.
2. Explain the role of Public sector in the era of liberalization and privatization
3. Write note on E-governance in India, its problems, challenges and opportunities
4. Write a note on Union Public Service Commission and their role.
5. Explain the recruitment and training system in India.
6. Explain the role of Unions in the era of liberalization and privatization.
7. Describe the issue of policing and Human rights.
8. Write briefly about the common property resources like water, environment and forest resources.

(3 Hours)

[Total Marks :

2814113

N.B. : (1) Attempt any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Bring out the contribution of the Prime Minister, the Cabinet and the Parliament to foreign policy making.
2. Is non-alignment a relevant doctrine of current Indian Foreign Policy ? Argue giving reasons.
3. Do you think India plays an important role in the SAARC ? Explain.
4. What is the nature of India-China-Pakistan triangular relationship ?
5. Examine the nature of India-US relations in the 21st century .
6. Elaborate the nature of India's relations with Russia.
7. Bring out the significance of IBSA, BRICS, and BASIC to India's foreign policy.
8. Discuss India's contribution to UN Peacekeeping operations.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. भारताच्या परराष्ट्रधोरण निश्चितीतील पंतप्रधान, कॅबिनेट आणि संसद यांचे योगदान अधोरेखित करा.
२. सद्यकालीन भारतीय परराष्ट्र धारणाचे गटनिरपेक्षता हे तत्त्व आहे का ? कारणांसहित चर्चा करा.
३. भारत सार्कमध्ये महत्वाची भूमिका बजावतो असे तुम्हांस वाटते का ? स्पष्ट करा.
४. भारत-चीन-पाकिस्तान या त्रिकोणीय संबंधांचे स्वरूप काय आहे ?
५. एकविसाव्या शतकातील भारत-अमेरिका संबंधांचे स्वरूप विशद करा.
६. भारताच्या रशियाबरोबरील संबंधांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
७. IBSA, BRICS आणि BASIC यांचे भारताच्या परराष्ट्र धोरणातील महत्त्व सांगा.

Con. 6355-13.

MA. (Part-I & II) Politics Group (ii) Paper-
(6) Global Order Studies Paper I- Approaches
World Order

(3 Hours)

[Total Marks

26/4/13

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) All questions carry equal marks.

Attempt any **four** questions :—

- (1) What is World Order ? Discuss the importance of it after 9/11
- (2) Discuss International Regimes of NPT and MTCR.
- (3) Examine neorealism in context of Global Order.
- (4) Make a critical evaluation of Human Rights in Globalisation Context.
- (5) Explain the role of NGOs in Contemporary World.
- (6) Discuss the nature of Humanitarian intervention in present World Order.
- (7) Examine the impact of International Political Economy to Global Order.
- (8) Comment on Regionalism in Asian Continent.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :—

- (१) जागतिक व्यवस्था म्हणजे काय ? ९/११ च्या घटना नंतरच्या महत्वावर चर्चा करा.
- (२) आंतरराष्ट्रीय नियम व्यवस्थेच्या एन.पी.टी. व एम.टी.सी.आर वर चर्चा करा.
- (३) नववास्तववादाचे जागतिक व्यवस्थेच्या आधारावर परीक्षण करा.
- (४) मानवी हक्काचे जागतिकीकरणाच्या आधारावर टिकात्मक परीक्षण करा.
- (५) समकालीन जागतिक व्यवस्थेतील अशासकीय संघटनांच्या कार्याचे परीक्षण करा.
- (६) जागतिक व्यवस्थेत मानवी हस्तक्षेपाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (७) जागतिक व्यवस्थेत आंतरराष्ट्रीय राजकीय अर्थव्यवस्थेच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (८) आशियायी खंडामध्ये क्षेत्रीय वादावर टीप लिहा.

3/1/20

(3 Hours)

[Total Marks

2914113

- N.B. (1) Attempt any **four** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. What is International Law ? What are its Sources ?
2. Explain State as one subject of International Law.
3. Write short notes on Territorial water, Economic zone and Archipelago.
4. Examine the importance of State Responsibility.
5. Examine on International Covenant of Civil and Political Rights.
6. Examine the Diplomatic procedures to prohibit wars.
7. Discuss on Universal Declaration on Human Rights.
8. Evaluate the success and failure of League of Nations.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. आंतरराष्ट्रीय कायदा म्हणजे काय व त्यांच्या स्रोतांची माहिती द्या.
२. आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा राज्य हा विषय स्पष्ट करा.
३. आर्थिक क्षेत्र, प्रादेशिक जलाशय आणि द्वीप समूह यांवर थोडक्यात टिपा लिहा.
४. राज्यांची जबाबदारी या तत्वाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५. नागरी आणि राजकीय हक्कांच्या आंतरराष्ट्रीय कराराचे परीक्षण करा.
६. युद्ध या प्रतिबंध करणाऱ्या राजनयाच्या पद्धतींचे विश्लेषण करा.
७. संयुक्त राष्ट्रांच्या मानवी हक्कांच्या जाहीरनाम्याची चर्चा करा.
८. राष्ट्रसंघाच्या यशापयशाची चर्चा करा.

Modern Indian

(3 Hours) Political

[Total M

29/4/13

Thought

- N.B. (1) Attempt any **four** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Discuss the social and economic background of the Renaissance in India. 25
2. Explain Dr. Ambedkar's views on Social Democracy. 25
3. Discuss justice M.G. Ranade's views on Economic Nationalism. 25
4. Discuss Bal Gangadhar Tilak's views on Swaraj. 25
5. Explain Mahatma Gandhi's views on Non-violence. 25
6. Comment on Vinoba Bhave's concept of Bhoodan. 25
7. "British policy is responsible for the growth of Communalism in India." Discuss. 25
8. Write short notes on any **two** :- 25
 - (a) Raja Ram mohan Roy's Social thoughts.
 - (b) Mahatma Phule's views on Slavery.
 - (c) Cultural Nationalism
 - (d) Total Revolution

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. भारतातील प्रबोधनाच्या सामाजिक आणि आर्थिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा. २५
२. डॉ. आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाहीविषयक विचार स्पष्ट करा. २५
३. न्या. म.गो. रानडे यांच्या आर्थिक राष्ट्रवादाविषयक विचारांची चर्चा करा. २५
४. बाळ गंगाधर टिळक यांच्या स्वराज्यविषयक विचारांची चर्चा करा. २५
५. महात्मा गांधी यांचे अहिंसा विषयक विचार स्पष्ट करा. २५
६. विनोबा भावे यांच्या भूदान या संकल्पनेवर भाष्य करा. २५
७. "भारतातील जमातवादाच्या विकासासाठी ब्रिटीश धोरण जबाबदार आहे ." चर्चा करा. २५
८. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :- २५
 - (अ) राजा राम मोहन रॉय यांचे सामाजिक विचार
 - (ब) महात्मा फुले यांचे गुलामगिरीविषयक विचार

addition of oxygen

1. The first step in the process of photosynthesis is the light-dependent reactions. These reactions occur in the thylakoid membranes of the chloroplasts. Light energy is absorbed by chlorophyll and other pigments, which excites electrons. These excited electrons are then passed to a series of electron carriers, including plastoquinone, cytochrome b6, and plastocyanin. This process is coupled with the pumping of protons from the stroma into the thylakoid space, creating a proton gradient. The final electron acceptor in this chain is NADP⁺, which is reduced to NADPH. The energy from the light-dependent reactions is used to drive the synthesis of ATP and NADPH, which are then used in the Calvin cycle.

2. The Calvin cycle is the second stage of photosynthesis, where carbon dioxide is fixed into organic molecules. It takes place in the stroma of the chloroplast. The cycle begins with the fixation of CO₂ by the enzyme RuBisCO, which combines CO₂ with ribulose biphosphate (RuBP). This forms a six-carbon intermediate, which then splits into two three-carbon molecules. One of these molecules is used to produce glucose, while the other is used to regenerate RuBP, completing the cycle. The Calvin cycle is a cyclic process that can continue as long as there is enough light energy and CO₂ available.

1. The first step in the process of photosynthesis is the light-dependent reactions. These reactions occur in the thylakoid membranes of the chloroplasts. Light energy is absorbed by chlorophyll and other pigments, which excites electrons. These excited electrons are then passed to a series of electron carriers, including plastoquinone, cytochrome b6, and plastocyanin. This process is coupled with the pumping of protons from the stroma into the thylakoid space, creating a proton gradient. The final electron acceptor in this chain is NADP⁺, which is reduced to NADPH. The energy from the light-dependent reactions is used to drive the synthesis of ATP and NADPH, which are then used in the Calvin cycle.

2. The Calvin cycle is the second stage of photosynthesis, where carbon dioxide is fixed into organic molecules. It takes place in the stroma of the chloroplast. The cycle begins with the fixation of CO₂ by the enzyme RuBisCO, which combines CO₂ with ribulose biphosphate (RuBP). This forms a six-carbon intermediate, which then splits into two three-carbon molecules. One of these molecules is used to produce glucose, while the other is used to regenerate RuBP, completing the cycle. The Calvin cycle is a cyclic process that can continue as long as there is enough light energy and CO₂ available.

3. The light-dependent reactions and the Calvin cycle are interconnected. The light-dependent reactions provide the energy (ATP and NADPH) needed for the Calvin cycle to fix carbon dioxide. Conversely, the Calvin cycle provides the NADP⁺ and ADP needed for the light-dependent reactions to continue. This interdependence ensures that the process of photosynthesis can proceed efficiently and continuously.

4. The overall equation for photosynthesis is: 6CO₂ + 6H₂O → C₆H₁₂O₆ + 6O₂. This equation shows that six molecules of carbon dioxide and six molecules of water are converted into one molecule of glucose and six molecules of oxygen. The process is driven by light energy, which is captured by the chloroplasts.